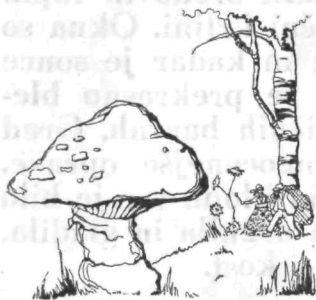

Mica pa je rekla: »To je junaška beseda!« Obrisala si je debele solze, razgrnila svoj robec in nabrala vanj opravo, kar je je še ostalo cele: pet mizic, osem stolov, štiri omare, dve postelji in velik štedilnik. Zavezala je vse v culo, Tine si jo je oprtal na ramo, vzela v roko popotno palico in skupaj sta se odpravila po svetu, da si poiščeta nov dom.

Goban

Dolgo sta hodila, cele tri ure, četrte pol, ko sta prišla v velik gozd. Sredi gozda je stal ponosen hrast, pod njim pa je rasel mogočen goban.

»Glej, prekrasno palačo,« je rekel Tine Kosmatine. »Kakor nalašč za naju. Pod to široko streho ne bo mogel dež do naju, pa tudi pred soncem bova varna, da ti ne ožge prelepih lic.«

Mica je odgovorila: »Prav imaš, Tine.« Sklonila se je do gobana in ga prijazno zaprosila: »Ljubi goban, saj dovoliš, da se nastaniva pod tvojo široko streho. Uboga ponesrečenca sva, ki nama je potres razrušil mogočni grad na Krtini.«

Goban pa je prijazno zabrundal: »Kar vstopita. Strehe bo za vaju dovolj. Mi vsaj dolgčas ne bo, ko sem ostal sam in so mi vse mladiče pokradli neusmiljeni ljudje.«

Tine je odložil culo in jo razvezal, Mica pa je razpostavila pod gobanom mize in stole in omare in mehko postlala postelji. Od dolgega potovanja sta bila trudna, zato sta šla zgodaj spat.

(Dalje.)

Payle Kveder

Ptice selivke se poslavljajo

Ko porumene gozdovi in onemogli odpadajo uveli listi na pota in zelene travnate preproge, se zavemo, da je jesen. Pa še druge znake nastopajočih jesenskih dni imamo. Najvidnejši in zelo pomemben znak je ptičja selitev. Nagon po samohranitvi požene v tuje kraje naše pernate znanke in prijatelje. Dolge mesece, celo zimo, so naši vrtovi in gozdovi pustni, dolgočasno tihi. Ni ptic pevk in njihovih veselih melodij. Zato pa je naše veselje tem večje, ko se drobni krlatci čez mesece vračajo, prinašajoč veselje, toploto, pomlad...

Vse naše ptice lahko razdelimo v več skupin: stalne ptice, klativke in ptice selivke. Stalne ptice se drže v vseh letnih časih pri nas in kljubujejo vremenskim neprilikam. Klativke ali klateži se klatijo v gručah ali posamično iz kraja v kraj. Preselijo se tja, kjer je zanje dosti hrane. Križem kražem preromajo razne kraje.

Taki so: brglez, detli, kalini, liščki, žolne in polno drugih... Ti se ne ozirajo na letni čas. Kadar ni za lačne želodčke več hrane na enem mestu, si jo poiščejo drugod. To so cigančki med ostalimi ptičji-mi rodovi, vedno nemirni in vedno lačni neugnanci. Selivci pa tvorijo najštevilnejše ptičje vrste. Oni nas jeseni zapuste, prezimujejo drugod (v Evropi, Aziji, Afriki), spomladi pa se vračajo v kraje, kjer so se izvalili.

Načini selitve so zelo različni. Nekatere ptice lete posamično (kukavica), mnogo več pa je vrst, ki lete v gručah — jatah. Oblike teh skupin so spet medsebojno različne. Več ptičjih vrst — več selitvenih navad.

Pred odletom se navadno ptičje vrste nekaj dni zbirajo. To je takrat nemira in čivkanja, čebljanja in preletavanja! Ko je vrsta ali skupina vsa zbrana, odlete od nas... Čez gore, močvirja, hoste in širna polja vodi njihova pot, polna zaprek in nevarnosti...

Lete v različnih oblikah. Skupino skupaj stepenih ptic, ki lete v neredu, imenujemo neoblikovana jata. Taka jata je navadno na široko raztegnjena. Le pri preletu čez visoke planine se taka skupina strne skupaj, si tako poišče najlažjo in najvarnejšo pot čez zapreke. Ko pa zapreke preleti, se spet raztegne. V taki obliki lete večinoma vsi pevci in pa nekatere roparice.

Nekatere ptice lete v obliki dolge črte ali, kot pravijo, dolge ceste. To pa je že bolj organiziran in discipliniran let, katerega oblika je točno določena. V tej obliki lete nekatere pevke, divji golobi itd.

Zelo priljubljena oblika leta je oblika klina. (To posnemajo današnji aeroplani, ki lete v obliki klina, če jih leti več skupaj.) V tej obliki lete navadno velika krdela večjih ptic kot: divje race, gosi itd... Zakaj pa taka oblika? Zato, ker je zračni upor pri taki razporeditvi manjši. Pa ne lete vsi ptiči v klinu v isti višini. Zadnji lete vedno malo više kot njihov prednik. To najbrž delajo zato, da imajo vsi pred seboj prost pogled v smeri leta. Skupino vodi navadno močan in neustrašen samec, ki je navadno najsposobnejši in najstarejši. Seveda pa utrujenega vodjo v primeru potrebe zamenjajo drugi med potjo. (Istotako se med potjo menjajo turisti ali smučarji, kadar morajo gaziti nov sneg, da se preveč ne utruji samo eden.)

Kako visoko lete ptice selivke, je odvisno od vremenskih prilik. Razumljivo je, da je različna višina v deževnem ali meglenem vremenu in se razlikuje od leta v jasnem ali vetrovnem. Vodnik skrbi, da poišče najugodnejšo pot, bodisi visoko ali nizko. Nekatere ptice lete silno nizko, kar pa je nevarno, da jih ptičarji ne ujamejo. Starejše ptice si nabere med takimi potovanji izkušenj in te potem uporabljajo pri ponovnih poletih. Ognejo se lahko škodljivih zaprek in nevarnih krajev, če vedo zanje že iz prejšnjih poletov.

Potujejo pa nekatere ptice samo podnevi, druge spet samo ponoči. Ponoči potujejo one, ki imajo velike in ostre oči ter res dober sluh. Vse ptice pa vodi seve močan prirodni nagon in razvit čut za določanje smeri.

Nekateri trdijo, da potujejo stari in mladi zase. No, najbrž bo tako, da ni stroge starostne ločitve, le vodniki so starejši in bolj izkušeni.

Razdalje, ki jih premagajo ti naši pernati ljubljenci, so navadno velike. Gotovo napravi najdaljšo pot med vsemi selivci majhen in droben vodni ptiček, ki prileti z otoka Islanda v severnih krajih

in leti v južne pokrajine. To je pot čez 100.000 km. Mali severni galebi, ki so doma v severnih ledenih krajih, lete prezimovat v Južno Ledeno morje. Torej prelete pot s severnega tečajnega ozemlja v južne tečajne pokrajine.

Vsaka ptičja vrsta leti popolnoma svojo selitveno pot, napravlja ovinke in premaguje različne ovire. Tako nekatere vrste zlahka prelete visoke Alpe, druge pa se jim ognejo. Povodne ptice slede vodi, ker to zahteva njihov način življenja. Zato ima njihova zračna pot polno ovinkov.

Štorklja in njena družina

Seveda imajo ptice različne potovalne sposobnosti. Nekatere lete hitro, druge počasneje. Navadno prelete do 70 km na uro. Spet so nekatere vrste sposobnejše in vztrajnejše, lete 1000 km in več brez prestanka, druge pa le nekaj sto kilometrov. Deževnik preleti tudi 1000 km, čaplja pa le do 200 km dnevno.

Nekatere vrste imajo med selitvijo točno določen dnevni red. Dnevni potovalci lete zgodaj zjutraj in počivajo opoldne, nočni potniki pa lete ponoči in počivajo zjutraj. Seveda ne smemo misliti, da lete te ptice vedno po ves dan. Čaplja leti le nekaj ur dnevno, isto tudi druge ptice. Ostali del dneva porabijo za odmor. Vse ptičje vrste ne odpotujejo istočasno, zato pa se tudi na spomlad vračajo v različnih dobah.

Na dolgem potovanju preti drobnim, pa tudi močnejšim in večjim selivcem polno nevarnosti. Mnogi ptički opešajo zaradi lakote in onemoglosti ter poginejo. Povsod pa preti polno nevarnosti in sovražnikov. Vreme, živali, a tudi človek redči vrste pisanega ptičjega rodu.

Ko minejo dolgi, megleni in mnogokrat pusti zimski dnevi, se začno vračati tudi naši krilatci. Navadno prilete samci prvi in poiščejo kraj, kjer bodo domovali. Med delom si veselo prepevajo ter čakajo vrnitve samičk.

Ptičja vrnitev nam oznani čas veselja, petja in novega življenja.

Milan Skrbinšek

O zlata otroška doba

Da, tako lahko brez vsakega olepšavanja imenujem čas svoje zgodnje mladosti. Saj so bili tisti časi pred petimi desetletji, ko sem se podil in rasel jaz, tako različni od poznejših desetletij, kakor se razlikuje lep sončen dan v cvetoči pomladi od mrkega jesenskega dneva. O vojni takrat po svetu ni bilo ne duha ne sluha.